

Nr 79.

Av herr **Ericson** i Boxholm, *angående statsbidrag till primärkommunernas vårdkostnader å fattigvårdsanstalter.*

Genom att statsmakterna de senare åren i större utsträckning än tidigare sett sig förpliktade att på olika områden ingripa reglerande och omdanande, har detta ingripande påkallat ökade samhällsutgifter, åtföljda av krav om tillskott från den enskilda skattedragaren. Vare sig det gäller att åstadkomma en mera tillfredsställande och humaniserad behandling av vårdbehövande, förbättrad och utvidgad sjukvård i olika former eller förbättrad skolunderbyggnad m. m. kräver dock varje reformåtgärd erforderliga medel för dess realiserande och utformning. I de fall att utgifterna för dessa reformer äro fördelade på rikets samtliga skattedragare äro bördorna mindre kännbara. Men får huvudbördan bäras av skattedragare inom ett begränsat område, exempelvis primärkommunerna, som fallet är då det gäller vissa av våra sociallagar, då verkar skattetrycket tryckande och besvärande.

Utgifterna för vissa av våra sociallagar fördelas mellan staten, landstingen och primärkommunerna, så är exempelvis förhållandet beträffande folkpensioneringen, sinnessjukvården och sanatorievården. Rörande sjukvården i övrigt fördelas utgifterna mellan landstingen och primärkommunerna. För den rena fattigvården däremot ha primärkommunerna att, med undantag av de fall som beröras av § 61 i fattigvårdslagen, ensamma svara för alla hit hörande utgifter.

Primärkommunernas uppgifter med att ordna det sociala hjälpbehovet ha allteftersom åren framskridit blivit alltmera omfattande, och åsamka kommunerna allt högre och högre utgifter. De hjälpbehov som föreligga inskränka sig ej allenast till änkor och oförsörjda barn, ålderstigna, sjuka och orkeslösa, utan även till familjer, vilka på grund av förekommande orsaker, äro i behov av hjälp i olika former. Den ständigt förefintliga arbetslösheten bidrager såväl direkt som indirekt till ökning av antalet hjälpbehövande. Direkt därigenom, att så länge icke arbetslöshetsfrågan är tillfredsställande ordnad hjälp måste i förekommande fall lämnas av fattigvården, och indirekt därigenom, att allt fler och fler av de ålderstigna måste omhändertagas av fattigvården, vilka förut underhållits av försörjningsplik-

tiga anhöriga, som nu icke ha förmåga att fortsätta härmed på grund av bristande arbetsinkomster.

Samtidigt som de kommunala myndigheterna se sig nödsakade att fullgöra sina förpliktelser med att i olika former lämna hjälp till behövande, sjuka och ålderstigna samt betala ränta och amortering av lån till skolhus och ålderdomshem, ha de att med beklagande iakttaga hurusom skatteunderlaget inom kommun år efter år minskas, varav följer att skatten måste höjas, vilket för många med begränsade inkomster medför betalningsoförmåga och hårt skattetryck för alla övriga.

Statsmakterna ha alltsedan år 1917 lämnat bidrag till skattetyngda kommuner efter vissa bestämda grunder, vilka emellertid icke äro att anse som rättvis mätare på kommunernas skattetryck, och ej heller utgår denna skatteutjämning till någon viss gren av primärkommunernas verksamhet. Riksdagen år 1930 beviljade emellertid bidrag direkt till kommunernas skolväsende, vilket också verkat lättande i kommunernas budget för nämnda ändamål. Vad som vid detta tillfälle var grundläggande för anslagets beviljande, nämligen att skolundervisningen var ett allmänt statsändamål, kan i lika hög grad vara grundläggande för lämnandet av statsbidrag till primärkommunernas fattigvård.

Visserligen kan det framhållas att primärkommunerna redan nu åtnjuta gottgörelse av landstingen och i vissa fall av staten. Emellertid åstadkommer gottgörelsen från landstingen ej så stor realekonomisk lättnad som man i en hast antager. Utgifterna för dessa landstingens gottgörelser uttagas ju i form av landstingsskatt inom det begränsade länet, och för de större och medelstora kommunerna skulle en skatteökning inom kommunen, i storleksproportion med den som landstingen av skattedragarna måste utdebitera för att kunna fullgöra sina gottgörelseåligganden, tillföra kommunen ungefär samma inkomstbelopp som den erhåller i form av gottgörelse från landstinget.

Vid flera tillfällen har riksdagen uttalat sin förståelse för frågan rörande kommunernas skattetryck och, som förut nämnts, i vissa fall även lämnat bidrag. Därjämte påkallade riksdagen 1928 utredning av frågan om skattetrycket inom kommunerna, vilken utredning år 1929 anbefalldes till en kommitté. Frågan om kommunernas skattetryck är sålunda under utredning, men då i kommitténs uppdrag även ingick utredning om en hel del sammanhängande spörsmål, däribland även att undersöka möjligheterna att framskapa större kommunala enheter, torde detta komplex av frågor draga så långt ut i framtiden, att ett av kommitterade framlagt förslag icke i någon mån kan bringa lättnad i nuets betryckta läge. Oavvisliga skäl föreligga alltså om vidtagandet av en provisorisk åtgärd för att lindra kommunernas skattetryck, och då fattigvården inom den borgerliga kommunen oförtydligt drager den största utgiftsposten, är ett statligt bidrag direkt till

kommunernas fattigvård den bästa formen att bringa kommunerna ekonomiska lättnader.

Genom att ett statligt bidrag årligen lämnas kommunerna, beräknat med visst belopp för varje å fattigvårdsanstalt intagen understödstagare, förefunnes ingen som helst risk att en sådan åtgärd förgrepe eller i något avseende försvårade den slutliga lösning som kunde tänkas bliva en följd av utredningen. Ej heller behövde det ske någon som helst ändring i kommunernas organisatoriska förhållanden.

Gällande fattigvårdslag ålägger varje kommun att själv, eller i förening med andra kommuner, bereda vårdplatser åt vårdbehövande, vilka icke på annat sätt kunna beredas vårdhjälp. Socialdepartementet fastställer vidare årligen storleken av ersättningsavgifterna för vården å landets fattigvårdsanstalter, varierande något i förhållande till olika orters prisförhållanden. Om dessa fastställda ersättningsbelopp lades som grund för statens bidrag, samtidigt som en norm fastställdes angående antalet anstaltsvårdtagare inom kommunen, beräknat per tusen innevånare, exempelvis sju, eller det antal som i allmänhet rådgivningsvis legat som norm då kommunerna byggt sina fattigvårdsanstalter, kunna de belopp lätteligen fixeras som komme att av statsmedel utgå till respektive kommuner. Givetvis bör icke bidrag utgå till högre antal än som verkligen vårdas å anstalten och ej heller för det antal som överstiger det bestämda antalet per tusen innevånare.

Om man förutsätter att en kommun har ett innevånareantal av fyra tusen, torde såsom regel kunna antagas att denna kommun anordnat en anstalt för 28 vårdtagare. Om man vidare förutsätter att denna kommun är belägen å ort där ersättningsbeloppet å anstaltsvården är fastställt till 1 krona 40 öre per dag, skulle denna kommun erhålla ett statsbidrag av 511 kronor per år för varje å anstalten vårdbehövande, efter avdrag av eventuellt utgående pension till den vårdbehövande. Dock högst för 28 vårdtagare även om å anstalten skulle vårdas ett högre antal. Skulle å nämnda anstalt vårdas ett mindre antal än 28 utgår givetvis icke statsbidrag för flera än som i verkligheten vårdats å anstalten.

Vore å anstalten ifråga vårdtagarnas antal 28, och ett pensionsbelopp till var och en utginge med ett belopp av 200 kronor, bleve statens bidrag 311 kronor per vårdtagare, eller för samtliga 28, 8,708 kronor.

Enligt uppgifter var det under förra året ej mindre än 815 kommuner och städer som sökte bidrag av skatteutjämningsmedel, vilket innebär att numera var tredje kommun har en högre utdebitering än 10 kronor per bevilningskrona. Härutöver kommer vägskatt och landstingsskatt. Flera av dessa kommuner, vilka ha en utdebitering av ända upp till det tredubbla, få föra en förtvivlad kamp för att få debet och kredit att gå ihop. Det berättas till och med att kommunerna icke kunna få lån med mindre kommunalmännen själva skriva på växlar för att utfå medel till kommunens

behov. Ja i vissa fall har det gått så långt att icke ens dessa äro goda nog i bankerna.

Inför dessa förhållanden måste det anses ofrånkomligt för statsmakterna att bringa primärkommunerna ekonomisk hjälp, samt då de utredningar, som försiggå, icke under den närmaste tiden kunna frambringa några som helst lättnader i kommunernas svårigheter, och då det kan anses, att dessa uppskisserade grunder för ett statsbidrags utgående till kommunernas fattigvårdsväsende, äro av den form att de icke kunna ge anledning till misshushållning, men å andra sidan lämna en effektiv hjälp, efter rättvisa grunder i förhållande till storleksgraden av de verkliga utgifterna, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande statsbidrag till primärkommunernas vårdkostnader å fattigvårdsanstalter, efter i motionen angivna grunder, samt till nästa års riksdag framkomma med förslag härom.

Stockholm den 16 januari 1932.

F. O. Ericson,
Boxholm.